

בס"ד. משיחות ש"פ ויצא, ט' כסלו ה'תשנ"ב.

- תרגום מאידית -

ב. החידוש בכך שיום ההולדת ויום ההילולא של צדיק חלים באותו היום – מובא בחז"ל: על דברי משה רבינו⁶ "בן מאה ועשרים שנה אנכי היום", אומרת הגמרא⁷ "מה ת"ל היום, היום מלאו ימי ושנותי, ללמדך שהקב"ה יושב וממלא⁸ שנותיהם של צדיקים מיום ליום ומחדש לחודש שנאמר⁹ את מספר ימיך אמלא".

הפירוש בזה בפשטות הוא, שאצל צדיק ישנה השלימות, שהקב"ה "ממלא" את ימי חייו – "את מספר ימיך אמלא" – שיחי' מספר שנים "עגול" ומלא, מיום הולדתו עד יום הסתלקותו, עד לדיוק של יום אחד¹⁰.

אבל צריך ביאור – במה מתבטאת המעלה והשלימות בזה? שלימות עבודת הצדיק הרי היא שלימות ברוחניות – דבר שלכאורה אינו קשור ואינו תלוי בשלימות ימיו הגשמיים, כידוע¹¹ ש"חיי הצדיק אינם חיים בשריים כי אם חיים רוחניים שהם אמונה ויראה ואהבה כו", וממילא מובן, שאצל צדיק יכולה לכאורה להיות שלימות העבודה (ברוחניות), אפילו כאשר שנותיו (הגשמיים) אינם ממולאים "מיום ליום" – וכפי שרואים אצל רוב הצדיקים, שהסתלקותם אכן לא היתה ביום הולדתם.

א. בנוגע לאדמו"ר האמצעי – בעל יום ההולדת¹ ובעל ההילולא² של יום זה, ט' כסלו – מוצאים אנו חידוש, שיום ההולדת שלו ויום ההילולא שלו חלים באותו יום (ט' כסלו). ועוד חידוש אצלו – שמיד למחרת יום ההולדת שלו (ויום ההילולא) – ביום יו"ד כסלו – חל חג הגאולה שלו³, שבו נשתחרר מבית האסורים.

ועל-פי הידוע⁴, שלמועדי השנה יש שייכות לפרשיות התורה שבהן חלים המועדים הללו, מובן, שבפרשה של שבת זו – פרשת ויצא, ובפרשת וישלח (שמתחילים לקרוא בתפלת המנחה, ושחג הגאולה בשנה זו חל ביום ראשון של פ' וישלח⁵), יכולים למצוא לימודים הקשורים עם בעל יום ההולדת ויום ההילולא ובעל הגאולה.

כולל ובעיקר – להוציא מזה לימוד בענין שהזמן גרמא בדורנו זה ובזמננו זה – הגאולה האמיתית והשלמה על-ידי משיח צדקנו, כפי שדובר פעמים רבות לאחרונה, שעתה כבר סיימו את כל הענינים וצריך רק לקבל פני משיח צדקנו בפועל ממש.

(1) בשנת תקל"ד.

(2) בשנת תקפ"ח. – ע"ד הסתלקותו, ראה הקדמה לתו"ח בראשית. "בית רבי" ח"ב פ"ו.

(3) בשנת תקפ"ז. – ע"ד גאולתו, ראה בארוכה "התמים" חוברת ב' ע' עז [פו], א. שם ע' פא [פח], א] ואילך. מביא לקונטרס "בד קודש". "בית רבי" ח"ב פרקים ד"ה (נעתקו גם בקיצור לשון בהוספה לקונטרס הנ"ל ע' 20 ואילך).

(4) ראה של"ה חלק תושב"כ ר"פ וישב (רצו), א.

(5) כבשנת הגאולה עצמה. ולהעיר שלפי המסורת בבית הרב (הובאה בהוספה לקונטרס הנ"ל ע' 22 בהערה), באה בשורת הגאולה בש"פ ויצא, ט' כסלו.

(6) וילך לא, ב.

(7) ר"ה יא, א. סוטה יג, ב. קידושין לח, א.

(8) בסוטה שם: הקב"ה משלים.

(9) משפטים כג, כו.

(10) ראה יפה תואר לבי"ד רפנ"ח.

(11) תניא אגה"ק ביאור לס"י ז"ך (קמו, ב).

מתבטאת ומשתקפת במלואה בשלימות גשמית בחיים בשריים, באופן שבחיים הבשריים אין שום דבר מיותר וגם לא חסר דבר (לא פחות ולא יותר) לגבי השלימות בחיים הרוחניים. החיים הבשריים שלו (כולל ימיו ושנותיו הגשמיים) הם המשך והשתקפות של חייו הרוחניים.

ואדרבה: דוקא על-ידי זה שהשלימות מתבטאת גם בגשמיות, נפעל עילוי אפילו לגבי השלימות הרוחנית מצד עצמה (כדלקמן).

ולכן "הקב"ה יושב וממלא שנותיהם של צדיקים מיום ליום" – כיון ששלימות העבודה של צדיק חודרת ומשתקפת (גם) בשלימות של גשמיותם (בהתאם לשלימותם ברוחניות), שהרי גדר העולם הזה הגשמי מורכב מזמן (ומקום)¹⁷, מתחלק לימים¹⁸, ימי השנה – כמאמר חז"ל¹⁹ "משבחר הקב"ה בעולמו קבע בו ראשי חדשים ושנים וכשבחר ביעקב ובניו קבע בו ראש-חודש של גאולה". זאת אומרת, שקביעות ה"שנים" קשורה ב"עולמו"²⁰ (גשמיות העולם), בניגוד לקביעת "ראש-חודש של גאולה", שקשורה עם "בחר ביעקב ובניו" (הכוונה הרוחנית בכריאת העולם); ושנה (מלשון שינוי)²¹ ומלשון משנה²² מקיפה וכוללת בתוכה

ג. ויש לומר: שלימות עבודת הצדיק היא בשעה שהשלימות הרוחנית משתקפת גם בשלימות גשמית – שלימות בומן עבודתו, בשנים ובימים הגשמיים שלו. ובלשון חז"ל¹²: "יודע ה' ימי תמימים¹³ .. כשם שהן תמימים כך שנותם תמימים".

והטעם לזה הוא, כיון שתכלית ושלימות העבודה דתורה ומצוות של יהודי (שהרי זוהי עבודת הצדיק – תכלית ושלימות העבודה)¹⁴ מתבטאת בזה, שיברר ויזכך את גופו הגשמי, באופן שאין שום חלקים נפרדים בחייו שאליהם אין עבודת השם שלו מגעת ח"ו (אין שום "הפסק" ו"פירוד", שום הפרדה בין נשמתו לגופו, בין רוחניותו לגשמיותו), אלא כל הפרטים בחייו חדורים ברוחה של נשמתו והרוחניות שלו. עד אשר הגשמיות נעשית טפלה ובטלה לנשמה ולרוחניות (עושים נפשם עיקר וגופם טפלה¹⁵), באופן שכל הגשמיות היא כמו "כלי" ו"לבוש" – ועד כמו מרכבה¹⁶ – שמשקפת ומבטאת את שלימות עבודתו הרוחנית.

כלומר, אף-על-פי ש"חיי הצדיק אינם חיים בשריים כי אם חיים רוחניים", הרי שלימות עבודתו היא, כאשר החיים הרוחניים חודרים ומאירים גם בתוך חייו הבשריים, עד שחייו הבשריים הם בבחינת "כלי", ויתירה מזה – המשך והתפשטות של החיים הרוחניים; הם מתאחדים עם החיים הרוחניים, באופן שהם נעשים דבר אחד ממש – אדם אחד (צדיק), שלימותו הרוחנית בחיים רוחניים,

12) כ"ר וכיפה תואר שם.

13) תהלים לו, יח.

14) ראה ספר הערכים-חב"ד מערכת אותיות –

אות צדיק"ק ס"ח. וש"נ.

15) ראה תניא פל"ב.

16) ראה תניא פכ"ג. ועוד.

17) תניא שעהיה"א פ"ז (פב, א).

18) ועיקר התחלקות הזמן הוא לימים. כמרו"ל (נייר ז, א) "יומי מפסקי מהדרין". וראה אוה"ת בלק ס"ע תקמח ואילך.

19) שמו"ר פט"ו, יא.

20) ויש לומר ש"בחר הקב"ה בעולמו" קאי על בחירת ה' (נתאוה הקב"ה) לעשות לו ית' דירה בתחתונים (ראה תנחומא נשא טז. ועוד. תניא רפ"ו. ובכ"מ). "בעולמו".

21) רמ"ז לוח"ג רעו, ב. שרש ישע ערך שנה. עבודה"ק ח"ד פ"ט. וראה אוה"ת מקץ שלה, סע"א. תקעו, א.

22) ראב"ע בא יב, ב. ס' השרשים לר' יונה בן

(אפילו אצל זה שנסתלק ביום אחר מיום הולדתו)²⁶; אבל מובן על-פי הנ"ל (שהשלימות היא כאשר זה מתבטא בגשמיות הימים), שנוספת שלימות – ואדרבה השלימות בזה בגלוי היא דוקא – כאשר זה מתבטא גם ב"ממלא שנותיהם מיום ליום" בגשמיות הימים, אצל הצדיקים שיום הסתלקותם הוא באותו יום בגשמיות שבו חל יום הולדתם].

ושלימות זו היתה בגלוי אצל האבות (ש"מ"ד בניסן נולדו בניסן מתו כו"מ²⁷), ואצל משה רבינו ("היום מלאו ימי ושנותי"), ש"בשבעה באדר מת ובשבעה באדר נולד"²⁸ (נוסף לזה ששנותיו היו מלאים – מאה ועשרים שנה²⁹) – כיון שבהיותם רועי ישראל הראשונים, ובפרט משה – ה"רעיא מהימנא" של ישראל³⁰, הרי אצלם התבטאה השלימות של עבודת הצדיק, כפי שהיא משתקפת ב"מלאו ימי ושנותי".

את כל שינויי הזמן – ולכן מתבטאת שלימות העבודה (הרוחנית) של צדיק ("כשם שהן תמימים") בזה שגם שנותיו תמימות ("כך שנותם תמימים"), ש"הקב"ה יושב וממלא שנותיהם.. מיום ליום", וכל יום הוא ניצל בשלימותו (ע"י בירור ה"לבוש" שכנגד אותו יום, כידוע²³ ש"אי חסרא יומא חדא חסר לבושא חדא", וימי האדם קצובים לו בהתאם לשיעור הלבושים שהוא צריך להשלים ולתקן)²⁴, כך שהשלימות והתמימות של הצדיק היא ברוחניותו ובגשמיותו (ימים ושנים גשמיים) בשווה. התמימות שלו בשני חייו הגשמיים היא המשך אחד לתמימות בעבודתו הרוחנית – "כשם שהם תמימים כך שנותם תמימים".

נויש לומר, שכיון שלשון הגמרא הוא, "הקב"ה יושב וממלא שנותיהם של צדיקים מיום ליום", והיא לא מזכירה בענין שום תנאים והגבלות בצדיקים – צריך לומר, שהשלימות קיימת אצל כל צדיק ברוחניות הענינים²⁵

ההפרש בין "שבע שבתות תמימות" (אמור כג, טו) סתם לגבי התמימות כשהתחלת ספירת העומר היא "ממחרת השבת" גם כפשוטו נכבקייעות שנה זון, ש"או השבתות הן תמימות כששת ימי בראשית" (קה"ר פ"א, ג ומת"כ שם ועוד).

26) ויש לומר ב"י אופנים: (א) אף שבסיכוב שנותיו הגשמיים חסרים ימים משנה שלימה, הרי במספר ימים מועטים נגמרה עבודת הצדיק של שנה שלימה, באופן שהמועט (בומן) מחזיק את המרובה (ברוחניות). ע"ד שמצינו בנוגע לר' בון (ירושלמי ברכות פ"ב ה"ח. שהש"ר פ"ו, ג), ורבי אלעזר בן עזרי' (משנה ברכות יב, סע"ב, ובגמ' שם כח, רע"א). (ב) נוסף לעבודת הצדיק במילוי שנותיו מיום ליום, ניתוספו לו ימים יתרים על שנה שלימה.

27) ר"ה שם.

28) קידושין שם.

29) כמ"ש (בראשית ו, ג) "והיו ימיו מאה ועשרים שנה".

30) ומשה הוא "כללות כולם" של כל ה"שבעה רועים הממשיכים חיות ואלקות לכללות נשמות ישראל" (תניא פמ"ב).

ג'נאה ולהרד"ק ערך שנה. רמ"ז שם. וראה אוה"ת מקץ שם.

23) ראה בכ"ז אוה"ת משפטים ע' א'קכב. שבועות ע' צא. בלק שם. פינחס ע' א'קצט. ד"ה ואברהם זקן תשלי"ה (סה"מ מלוקט ח"א ע' רפט ואילך). וראה לקו"ש ח"ד ע' 1194.

24) ויש לומר, שכיון שבשנה (מלשון שינוי) נכללים כל השינויים, לכן, השלימות של הלבושים (ימים) היא בסיום השנה (מוזמן הולדת האדם). ועפ"ז "ממלא שנותיהם מיום ליום" (שגמר עבודת הצדיק ביום הסתלקותו הוא ביום הולדתו) מורה על שלימות עבודתו בבירור הימים (הלבושים) שניתנו לצדיק זה.

25) כמובן שגם בענין השלימות גופא – כמה דרגות. נוכפי שהוא גם בצדיק שנתמלאו שנותיו בגשמיות, שאפ"ל השלימות בזה שהסתלקותו היא באותו יום בחודש ולידתו*, או גם שהיא באותו יום בשבוע דיום הולדתו (שזוהי שלימות נעלית יותר. וראה חדא"ג מהרש"א קידושין לה, א). וע"ד

(* ולהנ"ד שבר"ה יא. א נקט בנוגע להאבות רק חודש לידתם והסתלקותם (ניסן או תשרי).

במקום שיעקב יקיים את הציווי, ותיכף ומיד ישוב לארץ ישראל, מתחיל רק אז הסיפור של יעקב עם עשו, "וישלח יעקב מלאכים לפניו אל עשו אחיו ארצה שעיר שדה אדום"³⁹, עם כל הפרטים שבפ' וישלח (ורק לאחר פ' וישלח, חזרת התורה לספר ש"וישב יעקב בארץ מגורי אביו"⁴⁰)!

שהרי לכאורה, עיקר הסיפור על עבודת יעקב אבינו – בתור אחד מ"האבות הן הן המרכבה"⁴¹, ואדרבה – "בחור שבאבות"⁴² – הי' צריך להיות על עבודתו הקדושה בארץ ישראל (ורק בקיצור – אם בכלל – על עניניו ו"עסקיו" עם לבן הארמי ועשו הרשע), כפי שזה בנוגע לסיפור בתורה אודות עבודת אברהם ויצחק (שעיקר הסיפור הוא על עבודתם בארץ ישראל)?!

ה. והביאור בזה:

על-פי הידוע ש"מעשה אבות סימן לבנים"⁴³, מובן שהסיפור בתורה על "מעשה" יעקב אבינו עם לבן ועם עשו (בפרשיות ויצא, וישלח), הוא "סימן" והוראה לבנים, בעבודתם של ישראל.

באמצעות הסיפור בתורה על יעקב אבינו ("ויצא יעקב" ו"וישלח יעקב") – שזוהי הפעם הראשונה בתורה שבה מדובר באריכות ובפרטיות על העבודה (של האבות) בעולם – מלמדת התורה – תורה מלשון הוראה⁴⁴, הוראה לדורות – שתכלית העבודה של יהודי

ועל-דרך זה התבטא הדבר בגלוי אצל אדמו"ר האמצעי, משה רבינו שבדורו³¹, וכדלקמן.

ד. הביאור בזה יובן בהקדים השייכות עם פרשיות השבוע – ויצא, וישלח (שמתחילים במנחה), שבהן מוצאים דבר פלא:

עיקר הסיפור בתורה על עבודתו של יעקב אבינו, היא לא בפרשת תולדות, שבה מדובר איך יעקב הי' בבית אביו בארץ ישראל (בבאר שבע), אלא בפרשת ויצא, שבה מדובר על "ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה"³² – על יציאת יעקב מבאר שבע אל חרן, "חרון"³³ אף של מקום (בעולם³⁴), אל לבן הארמי, עם כל הענינים הבלתי רצויים הקשורים בזה – ירידה הכי גדולה – שלכן פחד יעקב (ונזקק להבטחתו של הקב"ה "ושמרתיו" גו"³⁵)!

יתר על כן: דוקא בחון נישא יעקב והקים את ביתו (רובם ככולם של השבטים³⁶) – היסוד של עם ישראל!

אפילו לאחר שיעקב השלים את עבודתו אצל לבן בחרן והוא מתכוון לשוב אל בית אביו – כפי שביקש "ושבתי בשלום אל בית אבי"³⁷, ואחר-כך נצטווה על-ידי הקב"ה "שוב אל ארץ אבותיך ולמולדתך"³⁸ – הרי

(31) להעיר מהשייכות דמשה לאדמו"ר האמצעי – כמודגש גם באושפיזין דחג הסוכות, ששניהם באים ביחד ביום ד' דחג.

(32) ריש פרשתנו (כה, יו"ד).

(33) פרש"י ס"פ נח. וראה לקו"ש חט"ו ע' 63

ואילך.

(34) כ"ה בכמה דפוסי רש"י. וראה לקו"ש שם הערה 7.

(35) פרשתנו שם, טו.

(36) מלבד בנימין שנולד בארץ ישראל.

(37) פרשתנו שם, כא.

(38) שם לא, ג.

(39) ר"פ וישלח (לב, ד).

(40) ר"פ וישב (לו, א).

(41) ב"ר פמ"ז, ו. פפ"ב, ו.

(42) שם רפע"ו. וראה גם חז"א קיט, ב. שער הפסוקים תולדות כז, כה.

(43) ראה תנחומא לך לך ט. ב"ר פ"מ, ו.

רמב"ן לך לך יב, ו. וראה לקו"ש חט"ו ע' 76. וש"נ.

(44) ראה רד"ק לתהלים יט, ת. ועוד.

ועד לכלי לרוחניות (הנשמה שלו), עד שגופו הגשמי מתאחד עם נשמתו.

כפי שזה מרומז מיד בתחילת יציאת וירידת יעקב – "ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה": דוקא על-ידי "חרנה" – ירידת הנשמה למטה – נעשה ונפעל "וילך" בנשמה עצמה, כמו שכתוב⁵² "ונתתי לך מהלכים בין העומדים האלה". ועוד יותר, נאמר "וילך חרנה" ולא "לחרן", כיון שהעבודה למטה פועלת את ענין ההליכה ("וילך") גם במציאות של "חרנה" ("חרון אף של מקום") עצמה. ולכן לא נאמר "וילך לחרן", שאז היתה הכוונה רק שיעקב הלך אל חרן (אבל ההליכה וחרן נשארים שני דברים נפרדים), אלא – "וילך חרנה", שמרמז שההליכה (רוחנית) נמשכת גם אל מציאותה ובתוך מציאותה של חרן עצמה.

ויש להוסיף, שדבר זה מרומז גם בתוספת ה"א של חרנה (ולא "לחרן") – כמאמר חז"ל⁵³ "נברא העולם הזה בה"י". כלומר, על-ידי היציאה מבאר שבע לחרן, מגלים בחרן – את הה"א (של שם הוי"ו) שבה נברא העולם הזה, דהיינו, הכח והחיות האלוקי שמחי" את הבריאה, ובלשון הידוע – את "כח הפועל בנפעל", שמבחינים ומכירים ב"נפעל" (גשמיות העולם) את ה"כח הפועל" (חיות האלקי) ועד שה"נפעל" הוא רק ביטוי של "כח הפועל" (אשר מתבטא בצירוף הנפעל)⁵⁴.

היא לפעול בעולם, והתורה גם מלמדת אותו את סדר העבודה בזה בפרטיות:

"ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה" מסמל בכללות את ירידת הנשמה בגוף⁴⁵. נשמתו של כל יהודי – "נשמה שנתת בי טהורה היא"⁴⁶ – יוצאת מ"באר שבע", ספירת הבינה (מקור באר) של שבע מדות דאצילות, והיא יורדת למלכות⁴⁷, "חרנה", עד לירידה (של המלכות) לעולמות ב"ע"⁴⁸ – "אתה בראתה אתה יצרתה אתה נפתחה ב"י"⁴⁶, עד לעולם הזה הגשמי והחומרי, "חרון אף של מקום", שהוא "מלא קליפות וסט"א"⁴⁹, המעלימים ומסתירים על אלקות, ועל קדושתה ורוחניותה של הנשמה, ועוד יותר – ביכולתם ר"ל להזיק ליהודי (כפי שיעקב פחד)⁵⁰.

אבל הכוונה בירידה הגדולה היא, שאדרכה, שיהודי (יעקב) יתגבר על כל ההעלמות וההסתרים שמצד חומריות וגשמיות העולם ("חרנה"), ואדרכה – (דוקא) שם יקים בית בישראל, עד לאופן של "מטתו של ימיה"⁵¹.

דבר זה נעשה ע"י שבהיותו נשמה בגוף, הוא מגלה – על-ידי קיום התורה והמצוות – את אור נשמתו, ועל-ידי זה הוא מהפך את החומריות לגשמיות, ופועל בהגשמיות שתהי" בטלה וטפלה

45 אורח"ה פרשתנו כח, יד. הובא ונת' בקיצורים והערות לתניא ע' נו. ד"ה ויצא תר"ל (ע' כט ואילך).

46 נוסח ברכות השחר.

47 כפירוש הא' בפסוק ויצא יעקב גר – ראה בארוכה ד"ה ושבתי בשלום תשל"ח (סה"מ מלוקט ח"ב ע' קנח ואילך). וש"נ.

48 כפי' הב' בפסוק זה – שם.

49 תניא פל"ו.

50 ב"ר פרשתנו פס"ח, יא. הובא בפרש"י שם כח, יא.

51 תנחומא (באבער) פרשתנו ד. ויק"ר פל"ו, ה. פרש"י ויחי מו, לא. וראה פסחים נו, א. תו"כ בחוקותי כו, מב. ספרי ואתחנן ו, ד. האזינו לב, ט. ברכה לג, ב. ב"ר פרשתנו שם.

52 זכר"י ג, ז. וראה תו"א וישב ל, סע"א ואילך. לקר"ת שה"ש כ, ב. ובכ"מ.

53 מנחות כט, ב.

54 להעיר מהידוע (ראה ע"ח ש"נ פ"א-ב. מאור"א מערכת א סכ"ד) שד' עולמות אבי"ע הם כנגד דצח"מ. ועפ"ז מובן, שגילוי כח הפועל בנפעל דעולם העש"י (שיש בו כל הד' ענינים דדצח"מ), כולל, נוסף על כח הפועל (דעולם העש"י), גם כח הנוצר וכח הבורא וכח האצילות.

"ויקח מאבני המקום" – "שירא מפני חיות רעות"⁶².

אבל דוקא על-ידי הירידה, נפעל גילוי והתגברות הרוחניות (הנשמה) גם בגשמיות הגוף, שגם במצב ירוד של "וילן שם כי בא השמש גו' וישכב", שראשו בהשוואה עם גופו, הוא ממשיך את קדושת הנשמה גם בתוך גופו; ועוד יותר, שנעשה "וישכב" למעליותא, שהגוף הגשמי מתאחד עם הנשמה, ועל-ידי זה נפעלת שלימות נעלית יותר באינ-ערוך גם בנשמה, כדלקמן.

ז. ויובן זה בהקדים השאלה (כפי ששואלים המפרשים⁶³) על מה שמסופר בפסוק – "ויפגע במקום גו' וישכב במקום ההוא":

לכאורה, כיצד מתאים שדוקא "במקום ההוא" – מקום המקדש – שכב יעקב⁶⁴ לישון⁶⁵? דאף-על-פי ש"שקעה לו חמה פתאום שלא בעונתה כדי שילין שם"⁶⁶, הרי אומרים חז"ל⁶⁷ על המילים "וישכב במקום ההוא" עצמן – "כאן שכב אבל כל י"ד שנה שהי' טמון בבית עבר לא שכב⁶⁸" ("שהי' עוסק בתורה"⁶⁹) .. כאן שכב אבל כל כ' שנה

ו. "ויפגע במקום וילן שם כי בא השמש, ויקח מאבני המקום וישם מראשותיו וישכב במקום ההוא"⁵⁵:

כאשר נשמתו של יהודי יורדת למטה להתלבש בגוף גשמי בעולם הזה הגשמי, "עולם" מלשון "העלם"⁵⁶ – מיד יש "כי בא השמש", העלם על הגילוי של "שמש ומגן הוי' אלקים"⁵⁷, שכתוצאה מזה נעשה "וישכב במקום ההוא" – שענין השכיבה מסמל⁵⁸, ש"ראש" האדם (המעלה שבו) משתווה אל "רגל" האדם (המטה שבו) [כדלקמן סעיף ז], על-ידי ההעלם וההסתר של "עולם הזה הגשמי והחומרי ממש והוא התחתון שאין תחתון למטה ממנו בענין הסתר אורו ית' וחושך כפול ומכופל"⁴⁹ ונפרט בחושך וליל הגלות⁵⁹, כאשר "אותותינו לא ראינו"⁶⁰, ובמיוחד בעקבתא דמשיחא, כאשר מצויים במצב של שינה ושכיבה, כשהכוחות הגלויים נמצאים בהעלם, וממילא הראש והרגל שווים].

ועוד יותר⁶¹ – עולם הזה התחתון הוא "מלא קליפות וסט"א שהן נגד ה' ממש"⁴⁹ (מורדים), שלכן צריך להיות

ועפ"ז נמצא, שעי"ז בירור חינוך הגשמיות, מתגלה בו נוסף על כח העצמות (שהוא לברו בכחו ויכלתו לברוא יש מאין – תניא אגה"ק ס"ב), כדלקמן, גם (במילא) כל הגילויים דעולמות אבי"ע.

(55) פרשתנו כח, יא.

(56) לקו"ת שלה לז, ד. ובכ"מ.

(57) תהלים פד, יב.

(58) ראה גם מכתב כ"ה מנ"א תש"ח*. סה"מ

מלוקט ח"ד ע' קסג.

(59) כידוע ש"יצא יעקב גו'" מרמז על גלות עם ישראל (ראה ב"ר פרשתנו פס"ח, יג. זהר פרשתנו קמט, ב. של"ה רצב, ב). וראה לקו"ש חכ"ה ס"ע 153 ואילך. ושי"נ.

(60) תהלים עד, ט.

(61) ראה לקו"ש שם ע' 429 הערה 52.

(62) פרש"י עה"פ (ד"ה וישם מראשותיו).

(* אגרות קודש כ"ק אדמו"ר שליט"א ח"ב ע' שנא. המו"ל.)

(63) דברי דוד להט"ו שם.

(64) אף שיעקב עצמו לא ידע ע"ד קדושת המקום, כמ"ש לקמן (כח, טז) "ואנכי לא ידעתי", ובפרש"י "שאם ידעתי לא ישנתי במקום קדוש כזה". והשאלה שבפנים היא על זה שהקב"ה הומין שכן תהי' הנהגת יעקב בפועל.

(65) ברב"ר דוד שם מתרץ, דעי"ז ששקעה חמה שלא בעונתה הוגיש יעקב שזהו סימן שרצון הקב"ה הוא שישכב שם. אבל להעיר מפרש"י שבהערה הקודמת.

(66) פרש"י עה"פ ד"ה כי בא השמש.

(67) ב"ר שבהערה 50.

(68) "פ"י שלא הי' יסון ומעכב אלא מתנמנם שינת עראי .. ראשו בין ברכיו" (נחלת יעקב לפרש"י כאן. וראה גם משכיל לדוד שם. דברי מהר"א עה"פ).

(69) פרש"י עה"פ ד"ה וישכב במקום ההוא.

בהשוואה גמורה ממש. ועל דרך הידוע⁷³, שהפשיטות של איש פשוט (שאצלו לא מאיר השכל שבראש) קשור עם פשיטות העצמות.

ודבר זה נמשך אחר-כך גם כאשר הוא קם ממצב השכיבה, שגם שם, במקום שמורגשים הגדרים והחילוקים שבין מעלה ומטה (שזהו "מעלה" וזהו "מטה") – נמשך ומתגלה עצמותו ית'; ואז מתבטא החילוק שבין מעלה ומטה רק ב"ציוור" שלהם, אבל ב"מהותם" הרי הם ענין אחד ויחיד – גילוי עצמותו ית'.

זאת אומרת, שבעבודתו של יהודי, ביציאתו מבאר שבע והליכתו "חרנה", יש שני ענינים: (א) נוסף על ההתגברות של גילוי הרוחניות על העלם הגשמיות, באופן שגשמיות אינה מעלימה, אלא היא "כלי" לרוחניות [שאו הגשמיות, כפי שהיא בגדרי מציאותה, היא למרות הכל העלם והסתר על רוחניות], נפעלת גם (ב) השתוות והתאחדות בין גשמיות ורוחניות (גם בתוך גדרי מציאותם) על-ידי גילוי העצמות שלמעלה משניהם.

ח. על-פי זה תובן הנהגתו של יעקב ב"וישכב במקום ההוא" – שהרי אדרבה: דוקא מצד זה שזהו מקום המקדש, אשר שם (היתה אחר כך) תכלית ושלמות המשכת וגילוי אלקות, עד לגילוי העצמות (בבית המקדש, ובפרט בקודש הקדשים, שבו הי' מונח הארון שמקומו אינו מן המדה⁷⁴) – דבר זה הביא ל"וישכב" למעלותא, להתאחדות גמורה של מטה ומעלה⁷⁵ על-ידי גילוי העצמות.

שעמד בביתו של לבן לא שכב", ודוקא כשלבן במקום בית המקדש, שכב יעקב לישון⁷⁶!

מזה גופא מוכן, שהשכיבה היא (גם) ענין למעליותא, ואדרבה – ענין הכי נעלה, וענין זה מתגלה דוקא במקום המקדשי⁷¹.

ויש לומר הביאור בזה:

ההבדל בגשמיות בין עמידה וישיבה לשכיבה, הוא: בעת עמידה (ואפילו) ישיבה, ניכר בגלוי החילוק בין החלק העליון (הראש והאמצע) של האדם לחלקו התחתון (הרגל); שזהו ה"עליון" שמנהיג את ה"תחתון". מה שאין-כן בשעה שהאדם ישן, שאז החלק העליון והחלק התחתון שלו הם בהשוואה⁷².

וברוחניות הענינים: החלק העליון של האדם מסמל את תוכנו ומהותו הרוחניים. החלק התחתון שלו מסמל בעיקר את גשמיותו.

מזה מוכן, שאף-על-פי שבפשטות ובגלוי, ענין השכיבה – כשה"מעלה" (רוחניות) משתווה עם ה"מטה" (גשמיות) – הוא ירידה גדולה ביותר (בבחינת הגילויים), בכל זאת, בשורש ובפנימיות הענין, יש בזה עילוי גדול ביותר, שדוקא במצב זה נמצא ה"מעלה" יחד עם ה"מטה" בהשוואה גמורה, שזה בא מצד גילוי עצמותו ומהותו ית', שבהיותו "למעלה" מכל הגדרים של מעלה ומטה, הרי שניהם

70 שנית קבע, שהיא באופן דשכיבה דוקא (ראה דברי מהרי"א שם).

71 ומה שאמר יעקב "אם ידעתי לא ישנתי כ"ו" (כנ"ל הערה 64) – מוכן ע"פ המבואר לקמן ס"ח.

72 ואף שע"ד הרגיל משימים כר תחת הראש (וראה תוד"ה כל – תענית ל, ריש ע"ב. ועוד), הרי אין זה מוכרח ע"פ הלכה. ונמצא, שענין השינה ע"פ תורה הוא – בהשוואה בין הראש והרגל.

73 ראה שיחת י"ב תמוז תש"ז – לקו"ד ח"ג תצא, ב. וראה גם סה"מ תש"ז ע' 256 ואילך.

74 יומא כא, א. וש"נ.

75 שהרי גם אופן שכיבתו של יעקב היתה בהשוואה בין הראש והרגל, מכיון שלא שם אבן תחת ראשו, כדיוק לשון רש"י עה"פ, "עשאן כמין מרוב

וכל זה הביא אחר-כך נלאחר הקמת המציבה כדלקמן ס"ן את יעקב לנדרו את נדרו, עד סיומו – "כל אשר תתן לי עשר אעשרנו לך"⁸² על-ידי גילוי העצמות, נתגלה ש"כל אשר תתן לי" – גשמיות ורוחניות גם יחד – הרי הם בבחינת "עשר אעשרנו", ספירת הכתר⁸³, ועוד יותר – "לך" לעצמותך, כיון שכל המציאות של "כל אשר תתן לי" היא רק "לך", גילוי עצמותו ית'⁸⁴.

ט. על-פי הנ"ל יובן גם הענין של "ויקח מאבני המקום וישם מראשותיו וישכב במקום ההוא":

על "וישם מראשותיו" מפרש רש"י: "עשאן כמין מרוב סביב לראשו שירא מפני חיות רעות"⁸⁵, התחילו מריכות זו את זו וזאת אומרת עלי יניח צדיק את ראשו וזאת אומרת עלי יניח, מיד עשאן הקב"ה אבן אחת כו"⁸⁶.

אף-על-פי שלכאורה "מה מועיל המרוב סביב לראשו הלא יוכלו חיות רעות לשלוט בשאר גופו"⁸⁷ –

וזהו מה שהפסוק ממשך תיכף⁷⁶ – "ויחלום והנה סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה והנה מלאכי אלקים עולים ויורדים בו, והנה ה' ניצב עליו וגו'", החיבור והאיחוד בין "ארצה" ו"השמימה" על-ידי עצמותו ומהותו, ובדרך ממיאל נמצאים שם גם כל המלאכים.

ויש לומר, שזהו גם הביאור בפנימיות הענינים, על שכו"ויקץ יעקב משנתו" אזי "ויאמר אכן יש הוי' במקום הזה ואנכי לא ידעתי"⁷⁷ – שהגילוי דשם "הוי'" (שם העצם)⁷⁸ הוא למעלה מבחינת ה"ידיעה"⁷⁹, כיון שידיעה הוא גדר של "מעלה" (ידיעה הרי קשורה עם מוחין שבראש, שניכר ומתגלה בשעת עמידה ושיבה), מה- שאין-כן מצד עצמותו ומהותו, מעלה ומטה שווים ממש (כנ"ל).

ובהמשך לזה – "ויירא ויאמר מה נורא המקום הזה אין זה כי אם בית אלקים"⁸⁰, בית ודירה לו ית', והדר בדירה מתגלה שם בכל עצמותו⁸¹.

(82) פרשתנו שם, כב.

(83) ראה הוי"א פרשתנו כב, ד. ובכ"מ.

(84) עפ"י י"ל עוד פירוש ב"ויצא יעקב מבאר שבע וילך גו'" (נוסף לב' האופנים בהפירוש שזה קאי על ירידה מלמעלמ"ט: מבינה למלכות, ממלכות לבי"ע) – הליכה ועלי מלמטה למעלה: מבחי' המלכות או בחי' הבינה (באר שבע) לבחי' הכתר ועד לעצומה (שלמעלה מבאר שבע ומחרנה). שמגיעים לזה דוקא ע"י "וילך חרנה".

יש לומר שב' פירושים אלו הם בהתאם לב' הענינים שברש"י: בתחלה העבודה למטה (חרנה) היא בדרך מלמעלה למטה, גילוי הנשמה בהגוף, שעושה נשמתו עיקר גופו טפל, ואח"כ מגלים המעלה דכח העצמות שבהגוף, שע"י נעשית עלי גם בהנשמה, חוה ע"ד "ויצא גו" מלמלמ"ע.

(85) מב"ר שבהערה 50.

(86) מחולין צא, ב.

(87) ל' הדרכי דוד (להט"ז) לפרש"י כאן (הובא באוה"ת פרשתנו קנב, סע"א. ש"ח כאן). וכן הקשה במשכיל לדוד שם. יפ"ת לב"ר שבהערה 50. דברי מהר"א עה"ת שם. וראה גם באר בשדה לפרש"י כאן.

סביב לראשו"*) (אף שממשך "עלי יניח צדיק את ראשו כו") – כמבואר במפרשי רש"י (ראה רא"ם (בפי' הב'), משכיל לדוד, גו"א, דברי מהר"א ועוד, לפרש"י שם. אבל בחדא"ג מהרש"א חולין צא, ב. בנחלת יעקב, ובבאר בשדה לפרש"י שם פירושו שיעקב שם אבן גם תחת ראשו. וכ"ה בכ"מ).

(76) פרשתנו כה, יב"ג.

(77) שם, טז.

(78) כס"מ ה"ל ע"ז פ"ב ה"ז. פרדס שיי"ט. מו"נ ח"א פס"ח ואילך. עיקרים מאמר ב' פכ"ה.

(79) ראה פנים יפות כאן.

(80) פרשתנו שם, ז.

(81) ראה המשך תרס"ו ס"ע ג. ובכ"מ – נסמנו כסה"מ מלוקט ח"ב ע' רמא הערה 32.

(* ובפרט שמשנה מלשון המדרש (ב"ר שבהערה 50) "נתן תחת ראשו" – וזהו העיר שגם בפרש"י לב"ר שם משמע שהפירוש במדרש הוא סביב ראשו (אבל ראה חזא"ג שבפנים ההערה). וכן מפורש ביפ"ת לב"ר שם.

הוא במוחזין שבראש. ומשם מתפשטת לכל האיברים⁹⁶ – לכן עיקר גילוי תוקף הנשמה והרוחניות – "אבנים" – דוקא ב"מוחזין שבראש", "מראשותיו".

וזהו שרש"י ממשך – "התחילו מריבות זו את זו וזאת אומרת עלי יניח צדיק ראשו וזאת אומרת עלי יניח":

המריבה היתה (כפי שמסבירים המפרשים⁹⁷) בין האבנים שבמרזב, אשר היו "סביב ראשו", עם האבנים שבמזחילה, שהיו סביב גופו. ותוכן המריבה הי' – "עלי יניח צדיק את ראשו כו'". כלומר, שתוקף (ענין האבנים) גילוי הקדושה בחלק הגוף של יעקב יהי' כמו תוקף (אבנים) הגילוי בחלק הראש של יעקב, "מקום משכן נפש האלקית".

"מיד עשאן הקב"ה אבן אחת" – גילוי תוקף הקדושה (אבנים) הי' שווה בחלק הראש של יעקב כמו בחלק הגוף של יעקב, תכלית ושלמות החיבור וההתאחדות של "מעלה" ו"מטה" בתור "אבן אחת", על-ידי גילוי העצמות, שאז הי' "וישכב במקום ההוא", השתוות הראש והרגל. [נפשיטא שאז אין נתינת מקום כלל להיזק החיות, ואדרבא⁹⁸].

ומכיון שגילוי העצמות נעשה דוקא על-ידי הירידה (ל"מטה" נכיון שגילוי אלקות ב"מעלה" הרי הוא גם מצד בחינת הגילויים, ודוקא ה"מטה" – היות שגדרו הוא "העלם" – מעורר המשכת וגילוי העצמות שאינו מוגדר בגדרים של העלם וגילויין, לכן נפעל תוקף הקדושה האמיתי (גילוי העצמות) על-ידי אבנים, בחינת "דומם". וזה

מסבירים המפרשים⁸⁸, שאמנם כוונת רש"י שיעקב הקיף את כל גופו באבנים, ולכן גם דייק בלשונו⁸⁵ "מרזב", שזהו⁸⁹ שם⁹⁰ צינור קטן שיצא מן המזחילה .. לא שייך מרזב אלא כשיש שם מזחילה⁹¹.

אבל עדיין צריך להבין: א) לפי הנ"ל, מדוע מדגיש הפסוק (וכן בפירושו רש"י) "וישם מראשותיו"⁹²? ב) בגוף הענין: במה מתבטאת ההצלה מהחיות על-ידי עשיית מרזב, הרי החיות הרעות יכולות לקפוץ מעל המרזב⁹³, כנראה במוחש?

י. ויש לומר הביאור בזה – על-דרך החסידות⁹⁴:

פעולתו של יעקב ב"ויקח מאבני המקום וישם מראשותיו" היתה עבודה רוחנית – הוא המשיך וגילה במציאותו הגשמית את אור הנשמה בתוקף גדול, שזהו ענין האבנים (תוקף). וכאשר מתגלית במציאות הגשמית מציאותה האמיתית (הנשמה), אזי אין להעלם והסתר של הגשמיות שום תפיסת מקום, ממילא לא יכולות חיות רעות להזיק ליעקב⁹⁵.

והיות ש"מקום משכן נפש האלקית

88 דברי דוד, משכיל לדוד, ודברי מהרי"א עה"ת שם.

89 ראה משנה ב"ב נח, ב ובפרש"י.

90 ל' המשכיל לדוד שם.

91 ובבאר בשדה שם, ש"גופו אפשר שכסוה במידי אחרניא .. אבל ראשו הוצרך להניח תוך המרזב כדי שיוכל להנשים". וכי"ת שם, ש"לא חשש פן תקרבוה החיות לשאר גופו כי אז ירגיש בהן ויקום כנגדן כו'". ולכאורה דוחק הוא. ואכ"מ.

92 וראה מ"ש בדברי דוד שם. ואכ"מ.

93 כמו שהקשה בס' מאור ושמש עה"ת כאן.

94 ראה גם הביאור באוה"ת שם (אלא שאינו מבאר בפירושו השייכות לראשו דוקא). וראה (באו"א) לקו"ש ח"א ע' 61 ואל"ך.

95 ועי' משאח"ז דכשניכר צלם האלקים על האדם אין החיות יכולות להזיקו (ראה זח"א קצא, א. וראה אוה"ת טטות ע' א'רסב ואל"ך. וש"נ).

96 תניא פ"ט.

97 משכיל לדוד שם (וראה במפרשי רש"י הנ"ל עוד ביאורים בזה).

98 ולהעיר מהיעוד דלע"ל "וגר זאב עם כבש גר' לא ירעו ולא ישחיתו גר' כי מלאה הארץ דעה את ה' גר' (ישעי' יא, ו ואילך).

קראתי י"ה¹⁰², נעשה "ענני במרחב י"ה¹⁰² – גילוי מרחב העצמי דעצמות ומהות, כיון ששלימות הביורור של המטה נפעלת דוקא על-ידי גילוי העצמות שלמעלה ממעלה ומטה; פשיטות העצמות הקשורה ומאוחדת עם פשיטותו של יהודי, ובלשון הידוע¹⁰³ – "ישראל וקוב"ה כולא חד" (כמדובר בארוכה בהתוועדות שלפני זה¹⁰⁴).

יב. כיון שעיקר עבודת יעקב בחרן המסופרת בפרשת ויצא היתה בנוגע לעצמו – גילוי והתאחדות הנשמה והגוף, "מטתו שלמה" – והרי הפעולה האמורה צריכה להיות בשלימות גם בנוגע לעולם¹⁰⁵ – באים בהמשך לזה לפרשת "וישלח יעקב מלאכים לפניו אל עשו אחיו ארצה שעיר שדה אדום", המדברת בעיקר על בירור העולם (עשו) על-ידי יעקב:

מבואר בחסידות¹⁰⁶, שיעקב הוא בחינת תיקון ועשו בחינת תהו, ויעקב שלח מלאכים לעשו כיון שחשב שעשו נתברר כבר, וממילא יכול להיות החיבור וההתאחדות של אורות מרובים (וכלים) דתהו (עשו), עם (אורות ו)כלים מרובים דתיקון, שזהו שלימות הביורור של גשמיות העולם, שנעשה "כלי", ויותר מזה – שמתאחד באחדות גמורה עם הרוחניות, על-ידי גילוי העצמות שלמעלה מתהו ותיקון, שכל ענינם הוא גילוי עצמותו ית', שמצד בחינה זו הרי הם דבר אחד ממש.

נעשה אחר כך "מצבה" – "והאבן הזאת אשר שתי מצבה יהי בית אלקים"⁸², בית ודירה לו ית' לעצמות.

יא. על-פי כל הנ"ל מובן הכח המיוחד שהי' ליעקב בכואו לחרן, שעל-ידו הי' ביכולתו להתגבר על ההעלם של חרן, ועוד יותר – לחבר ולאחד מעלה ומטה, נשמה וגוף, על-ידי גילוי העצמות.

והיות שחידוש זה נפעל על-ידי הירידה בחרן, לכן העמיד יעקב את י"ב השבטים דוקא בחרן, ועד לאופן ש"מטתו שלמה".

ולהוסיף, שעל-פי הנ"ל מובן דיוק לשון חז"ל⁵¹ "מטתו שלמה" (ולא "תולדותיו" וכיצא בזה) – גם מלשון וענין "מטה" (תחתון), שגם ה"מטה" (תחתון) בשלימות, ועד יתירה מזה – שגם במצב השכיבה (על המטה), שאז הרי ראשו וגופו ורגלו בהשוואה, הוא מגלה כיצד "מטתו" שלמה – שלימות גילוי העצמות, המשווה קטן וגדול. ודבר זה נפעל דוקא בחרן (מטה)⁹⁹.

ו"מעשה אבות סימן לבנים" – ההשתוות בין חלקו העליון עם חלקו התחתון, באופן שגם ה"מטה" הוא – (בלשון הכתוב¹⁰⁰ בנוגע למטה) "מטה האלקים בידו", שעל-ידו הוא פועל את כל האותות ומופתים בארץ מצרים – מלשון מיצר וגבול¹⁰¹, ש"מן המיצר

99 ויש להמתק זה – ע"פ משנ"ת לעיל ס"י שזו"ע התאחדות האבנים יחד – כדאיתא במדרש (תנחומא עה"פ) "כיון שהשכים בבוקר מצא (יעקב) את האבנים כולם אבן אחת, נתבשר שמטתו שלמה .. כשם שהאבנים האלו נעשו כולן אחת כך בניך כולם צדיקים". וראה גם ב"ר שבעה"ה 50. פדרי"א פל"א (הובא ברמב"ן פרשתנו כה, טז).

100 שמות ד, כ.

101 ראה תו"א וארא נו, ב ואלך. בשלה סד, א"ב. יתרו עא, ג ואלך. ובכ"מ.

102 תהלים קיח, ה.

103 דאה זח"ג עג, א.

104 שיחת ש"פ תולדות שנה זו.

105 ראה אוה"ת ר"פ וישלח (רלא, א), שבירור לכן (כפ' ויצא) הוא ק"נ, ובירור עשו (כפ' וישלח) – גקה"ט. וראה סד"ה וישלח תרס"ו. תרע"ג. ד"ה עם לכן גרתי תשמ"ב.

106 תו"א ר"פ וישלח. ובארוכה – תו"ח שם. ובכ"מ.

האדם¹¹⁴), גשמיות עצמה (שעל-ידה מתגלה כח העצמות) תגלה בקול צעקה את כח הפועל (הרוחני) ורצון העליון¹¹⁵ בכל העולם, על-דרך "נקבה¹¹⁶ תסובב גבר"¹¹⁷, נשמה ניוונית מן הגוף¹¹⁸.

יד. תכלית זו של תורה ומצוות בכלל – לפעול החיבור בין רוחניות וגשמיות – התחזקה עוד יותר על-ידי גילוי תורת החסידות, שענינה הוא – לפעול ולגלות את החיבור והיחוד של אלקות עם העולם:

א. ועוד) – בגילוי כח הפועל בנפעל ורצון ה' לטוב.

114) וראה מדרש תהלים שם שלפני דרשה זו מבאר הענין ד"נקבה תסובב גבר".

115) ועד שמ"אבן" נעשה "בית אלקים" (כנ"ל בפנים), ומ"קיר" נעשה קיר דקדושה (ראה ספר הליקוטים-דא"ח צ"צ ערך קיר, וש"נ), ע"ד "ויסב חוקי פניו אל הקיר ויתפלל אל ה'" (ישעי' לח, ב. ועד"ז במלכים-ב, כ, ב), הקשור עם גילוי המשיח (ש"ביקש הקב"ה לעשות חוקי משיח*) (סנהדרין צד, ב), ותפלת חוקי היתה ג' ימים לפני מפלת סנחריב (רשי" ומצו"ד מלכים וישעי' שס), ו"קיר" הוא בגימטריא ש"י – שע"י קיר הגשמי (יש הגשמי שמתאחד עם יש האמיתי) נמשכות כל ההמשכות הרוחניים בהש"י עולמות, "ש"י גם מלשון מתנה, היינו ההמשכות הכי נעלות שבאים מלמעלה בדרך מתנה.

116) ירמ' לא, כא.

117) ראה תענית והגיגה שם ש"אבריו של אדם" מעידים על האדם. וע"פ המבואר בפנים (ובהערה 113) שלע"ל תגלה גשמיות בכלל רצון העליון, יש לתווד זה עם הפירוש ש"אבני ביתו של אדם וקורות ביתו של אדם מעידים בו". – ולהעיר, שהובאו שם עוד ב' דיעות: "מלאכי השרת המלוין לו לאדם", "נשמתו של האדם".

118) המשך וככה תרל"ז פצ"א-ב. וראה גם ס' השיחות תורת שלום ס"ע 127 ואילך. סה"מ קונטרסים ח"ב תיג, ב. ובכ"מ.

[אלא שבפועל עשו לא הי' מוכן אז; וזהו דוקא בזמן הגאולה האמיתית והשלימה, כמו שכתוב¹⁰⁷: "עד אשר אבוא אל אדוני שעירה" – "ואימתי ילך בימי המשיח שנאמר¹⁰⁸ ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשו"¹⁰⁹ וכדלקמן סעיף יח].

יג. שתי פרשיות הנ"ל (ויצא, וישלח) בעבודת יעקב אבינו – שהם המקומות הראשונים בתורה בהם נתבאר סדר העבודה למטה – מגלות את תוכן ותכלית כללות העבודה בתורה ומצוות (ובפרט לאחר מתן תורה): כדי לברר ולזכך את גשמיות הגוף והעולם, ולעשותה "כלי" לרוחניות הנשמה, עד שהגשמיות עצמה מגלה את הכח הפועל בנפעל ונעשית דבר אחד והמשך אחד של הרוחניות, ועד – דירה לו יתברך בתחתונים, לו לעצמותו.

כפי שיהי' בשלימות הגילוי בגאולה האמיתית והשלימה, "שאז יזדכך גשמיות הגוף והעולם ויוכלו לקבל גילוי אור ה'"¹⁰⁹, "ונגלה כבוד ה' וראו כל בשר יחדיו כי פי ה' דיבר"¹¹⁰, הבשר עצמו יראה אלקות¹¹¹, מכיון שתהי' שלימות גילוי כח הפועל בנפעל, עד אשר אדרבה – "אבן מקיר תזעק גו"¹¹², הנפעל הגשמי (דומם (אבן), צומח¹¹³ וחי, ועל-אחת כמה-זכמה גוף

107) וישלח לג, יד.

108) עובדי' א, כא.

109) פרש"י וישלח שם.

110) ישעי' מ, ה.

111) ראה גם לקו"ש ח"ט ע"ט 63. ובכ"מ.

112) חבקוק ב, יא. וראה תענית יא, א. הגיגה

טז, א.

113) ראה מדרש תהלים עג בסופו. יל"ש ירמ' רמז שטו בסופו. – ואף שבמקומות אלו ושבהערה הקודמת התוכן הוא בענין בלתי רצוי, הרי מוכן במכ"ש וק"ו שמרובה מדה טובה (ראה סוטה יא,

*) ובקשתו ורצונו של הקב"ה (שמחשבתו מתחבר ומתאחד עם דוד מלכא משיחא (שהוא ה' מזרעו). – ולהעיר ממה שאמר חזקי"אני ישן על מטתי" (איכ"ר פתיחתא ל. שם פ"ד, טו. וראה גם חז"א קצח, ב.)

ששלישי הרי הוא קשור עם מתן-תורה:
חודש סיון (ירחא תליתאי¹²⁴) הוא הזמן
של מתן תורה, גילוי תורת הנגלה,
וחודש כסלו (השלישי בחורף) הוא
הזמן של גילוי פנימיות התורה.

בחודש הזה ישנם כמה ימים
מיוחדים בדברי ימי החסידות: י"ט
כסלו, חג הגאולה של אדמו"ר הזקן,
מייסד תורת חסידות חב"ד (נוסף על זה
שהוא יום ההילולא של המגיד), הוא
"ראש השנה לחסידות"¹²⁵, וכידוע¹²⁶
שאו ("לאחרי פטרבורג") החל עיקר
הענין של "יפוצו מעינותיך חוצה". ט'
כסלו – יום ההולדת ויום ההילולא של
הנשיא השני של חב"ד, אדמו"ר
האמצעי. יו"ד כסלו – חג הגאולה שלו.
וגם לחנוכה בסוף חודש כסלו יש
שייכות מיוחדת עם גילוי פנימיות
התורה חוצה, כיון שעיקר נס חנוכה
הוא נס פך השמן, ושמן שבתורה הוא
רויך דרויך דאורייתא¹²⁷, וצריך להדליקו
"על פתח ביתו מבחוץ"¹²⁸, באופן
שהגילוי של הרויך דרויך ב"ביתו", יאיר
(דרך פתח ביתו) גם ב"חוץ".

והביאור בזה (השייכות של כסלו
עם גילוי פנימיות התורה):

החילוק בין חודש כסלו (השלישי
בחודשי החורף) וחודש סיון (השלישי
בחודשי הקיץ), הוא¹²⁹: חודשי החורף

על-ידי גילוי פנימיות התורה –
סתים דאורייתא¹⁰³ – כפי שנתגלה
בתורת החסידות, נפעל החיבור של
סתים דקוב"ה עם סתים דישראל¹⁰³, וזה
גם נותן את הכח להפך את המטה של
גשמיות העולם, שיהי' כלי לגילוי
אלקות, לגליא דקוב"ה, וגם לסתים
דקוב"ה.

ובמיוחד – על-ידי גילוי תורת
חסידות חב"ד [שהיא מגלה את עצם
פנימיות התורה]¹¹⁹, שמביאה אלקות
בהתלבשות בהבנה והשגה של חכמה,
בינה ודעת, באופן של "יתפרנסון
מיני"¹²⁰, שיובן גם בשכל האדם
(הנברא הנוצר והנפעל), ועד שגם
בשכל של נפש הבהמית ("חרנה"), ועד
שיובן גם בשכל של אומות העולם
("עשו"). ובלשון הידוע¹²¹ – "יפוצו
מעינותיך חוצה", שמעינות החסידות
(של הבעש"ט) עצמם יתפשטו (עד
לאופן של "יפוצו") בחוצה¹²², עד
לחוצה שאין חוצה ממנו, שגם טבע
העולם וגם "חוצה" יהיו כלי, ועד אשר
יתאחדו עם אלקות.

ויש לומר, שלכן עיקר גילוי תורת
החסידות הוא בחודש כסלו, כידוע¹²³
שכסלו, החודש השלישי מחודשי
החורף, הוא כנגד וקשור עם חודש סיון,
החודש השלישי של חודשי הקיץ,

119 דברי כ"ק אדנ"ע י"ט כסלו עטר"ת. הובא
ונת' בד"ה פדה בשלום תרפ"ה (ע' עט).
120 ל' התקו"ז ת"ו בסופו. וראה הקדמת
המק"מ לספרו. כסא מלך לתקו"ז שם. ועוד.
121 משלי טז, ה. אנה"ק דהבעש"ט – נדפסה
בכתר שם טוב בתחלתו. ובכ"מ.
122 ראה לקו"ש ח"ה ע' 432. ח"י ע' 106
ואילך. חט"ו ע' 283. וראה לקו"ש ח"ד ע' 1119
ואילך. ועוד.
123 ראה שיחת י"ט כסלו (ליל ב') תרפ"ט.
לקוטי לוי"צ אג"ק ע' רה. ע' ריז. ועוד.

124 שבת פח, א.

125 מכתב כ"ק אדנ"ע (אגרות קודש שלו
ח"א ע' רנט, וש"נ. "היום יום" בתחלתו). וראה
לקו"ד ח"ד תשנ"ט, ב ואילך.

126 ס' השיחות תורת שלום ס"ע 112 ואילך.

127 ראה בארוכה אמרי בינה שער הק"ש
פנ"ד ואילך. ועוד.

128 שבת כא, ב.

129 ראה סה"מ עזרי"ת ע' לת. תרע"ח ס"ע לו
ואילך.

את אלקי אביך"¹³⁶, עד לאופן של "כולה משקה"¹³⁷, שכל העולם (גשמיות) כולו יהי' חדור וספוג באלקות (רוחניות), "מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים"¹³⁸, כפי שהיה בגלוי בגאולה האמיתית והשלימה (שבאה על-ידי "פוצו מעינותיך חוצה").

ויש להוסיף, שדבר זה מרומז גם במלה "כסלו", אותיות "כס לו"¹³⁹ – שהדרגות באלקות שהן בבחינת "כס" (מלשון מכוסה), מכוסות מצד עצמן (בהיותן מסתים דקוב"ה), יתגלו למטה ב"לו" (בגימטריא "אלה", המורה על שלימות הגילוי) – במדות האדם המתחלקות לשש פעמים שש, שלימות גילוי המדות בפרטיות (שש פעמים שש = לו).

טו. בגילוי תורת החסידות כחודש כסלו עצמו – נפעל החיבור של רוחניות וגשמיות באופן מיוחד על-ידי אופן גילוי החסידות של אדמו"ר האמצעי¹⁴⁰:

ידוע שגילוי תורת חסידות חב"ד הי' באופן מסודר, וכל אחד מרבותינו נשיאינו גילה ופעל עוד שלב ודרך בגילוי, בהתאם לסדר ההתגלות של שכל חדש נאף-על-פי שמיהו זה ואיזהו להיכנס ולחלק בין מאורות החסידות, אבל רבותינו נשיאינו עצמם גילו את הדרגות: אדמו"ר הזקן הוא דרגת חכמה של תורת החסידות – הוא גילה את ענייני החסידות באופן של נקודה.

הם ימי הגשמים (בהם אומרים "משיב הרוח ומוריד הגשם"), והרי"ט¹³⁰ גשמים קשורים עם עבודת האדם למטה, וכמו שכתוב¹³¹ "כי לא המטיר ה' אלקים על הארץ, ואדם אין לעבוד את האדמה, ואד יעלה מן הארץ והשקה את כל פני האדמה", מה-שאיין-כן חודשי הקיץ (אשר באים לאחר ימי הגשמים), הם קשורים בעיקר בענין הטל, אשר יורד מלמעלה, טל¹³² לא מיעצר¹³³.

דוקא בענין הגשמים – שבא על-ידי עבודת המטה, (גשמים גם מלשון) גשמיות העולם – מודגשת שלימות החיבור של מעלה ומטה: "ואד יעלה מן הארץ" – מן הארץ עולה למעלה "אד" (יסוד דק), דבר המוכיח שהוא קשור ובערך לגדרי התחתון, "והשקה את כל פני האדמה", מלמעלה למטה, הגשמים יורדים מענני שמיא (למעלה), אבל באופן ש"והשקה את כל פני האדמה", הם משקים את כל הארץ, את כל הגשמיות (וגם את "פני האדמה" – את הפנימיות של גשמיות הארץ), וכפי שטבע המשקה (מים) הוא, שהמציאות אשר הוא נוגע בה, נעשית ספוגה לגמרי במשקה.

ובזה מתבטאת המעלה של (אין מים אלא תורה¹³⁴ בכלל, ובמיוחד) גילוי תורת החסידות (בחודש כסלו) – ששכל האדם (הנברא) והמציאות הגשמית של העולם יהיו חדורים באלקות, "מי הדעת הטהור"¹³⁵, "דע

130 ראה גם לקו"ת האזינו עג, א ואלך. ובכ"מ.

131 בראשית ב, ה' (וראה פרש"י שם).

132 תענית ג, א.

133 זהו בהתאם לזה שחודש סיון הוא חודש השלישי מניסן, שענינו – עבודה מלמעלה למטה (ע"ד עבודת הצדיקים). וכסלו הוא חודש השלישי מתשרי, שענינו – עבודה בדרך מלמעלה למעלה (ע"ד עבודת התשובה) – לקוטי לוי"צ שם.

134 ב"ק י, א. ושי"ג.

135 רמב"ם סוף הל' מקואות.

136 דה"א כה, ט. תניא קו"א ד"ה להבין מ"ש

כפ"ח (קנו, ב).

137 תורת אדה"א – המשך וככה תרל"ז פמ"ו.

138 ישע"י א, ט. רמב"ם בסיום וחותם ספרו.

139 לקוטי לוי"צ אגרות-קודש ע' רה. ע' רכב.

וראה שיחות ליל ה' פ' תולדות וש"פ תולדות שנה זו ס"ג (לעיל ע' 312 ואילך).

140 בהבא להלן, ראה לקו"ש חכ"ה ע' 349.

וש"ג.

ויש לומר, שהטעם לזה הוא משום ש"רחובות הנהר" של בינה (אינם רק התפשטות ולמטה מנקודת החכמה, אלא משום שהם) נמשכים משורש הבינה (שלמעלה מחכמה), במרחב העצמי, לכן יש בכוחם לחבר רוחניות וגשמיות, בהיותם למעלה משניהם. נאדרבה: הגילוי של המרחב העצמי בא דוקא על-ידי העבודה למטה, "מן המיצר קראתי י"ה ענני במרחב י"ה", כנ"ל].

ויש לומר, שזהו גם הרמז בשם התואר שלו – "האדמו"ר האמצעי": אמצעי מציין שהוא בא בין הראשון לשלישי, והוא מחבר אותם. האדמו"ר האמצעי – בהיותו בדרגת הבינה – מחבר את הנשיא שלפניו עם הנשיא שלאחריו, אדמו"ר הזקן (חכמה), ואדמו"ר הצמח-צדק (דעת), באופן שבו נכללים ג' ראשי ואבות החסידות (כנגד חב"ד), כיון שבו מתבטאת כללות הפעולה של גילוי חסידות חב"ד, לחבר אלקות עם העולם.

טז. על-פי הנ"ל מובן מדוע דוקא אצל אדמו"ר האמצעי מוצאים את החידוש והשלימות, שימי חייו הגשמיים היו "מיום ליום" (שנסתלק ביום שנולד – ט' כסלו)¹⁴⁶, כיון שאצלו מודגש

אחריו אדמו"ר האמצעי – דרגת הבינה – הביא את הנקודה (נקודת החכמה) בביאור רחב בהבנה והשגה, עד להתפשטות והתרחבות, "רחובות הנהר" של בינה¹⁴¹, בדוגמת מי הנהר (בינה) הנמשכים ממעיין (חכמה), אלא שבנהר הם מתרחבים ומתפשטים. וכפי שרואים בדרושי החסידות שלו, שעניני החסידות של אדמו"ר הזקן, באים אצלו בגילוי רב, בהתפשטות ובהתרחבות¹⁴².

בכדי לפעול בשלימות את יחוד השכל עם המושכל, ובנידון דין – יחוד שכל האדם עם "דיעה את ה'" על-ידי לימוד תורת החסידות – נדרשת בנוסף להשגה בנקודת החכמה, גם הבנה של בינה, באופן של התרחבות.

ועל דרך זה מובן גם בנוגע ליחוד של רוחניות וגשמיות (אלקות והעולם) שנעשה על-ידי חסידות, שהשלימות בזה נפעלת על-ידי-זה שבנוסף לחכמה יש גם בינה נכפי שהדבר מתבטא גם בחייו הפשריים של אדמו"ר האמצעי – כידוע¹⁴³ דברי הצמח-צדק עליו: "באם היו חותכים לחותני אצבע, לא הי' פורץ דם כי אם חסידות", דהיינו, שחייו הגשמיים – הדם שלו, "הדם הוא הנפש"¹⁴⁴ עצמו – הי' חסידות (רוחניות)¹⁴⁵.

בענין אריך ועתיק ("בית רבי" ח"ב פ"א הערה ה' (השני)). וב' השיחות תש"ג (ע' 13): "שארברים יבינו בכתר כמו בחמשת האצבעות, יהי' לו מכך סיפוק". היינו, נוסף על זה שלמדו חסידות (בשכל), ידברו בזה גם בשוק, ויבינו בזה כמו בהי' אצבעות הגשמיות שביד – כי בכח הבינה לחבר בשלימות חסידות (אלקות) ועולם, רוחניות וגשמיות.

146. משא"כ הבעש"ט שנולד בחי' אלול ונסתלק ביום א' דחגה"ש ונבנוגע להרב המגיד לא ידוע יום הולדתו, ויום ההילולא שלו הוא בי"ט כסלו, ואדה"ו שנולד בחי' אלול ונסתלק בכ"ד טבת. וכן ברבותינו נשיאנו ממלאי מקומו של אדהאמ"צ: אדמו"ר הצ"צ – ערב ר"ה י"ג ניסן, אדמו"ר מהר"ש – ב' אייר י"ג תשרי, אדמו"ר

141. ראה זח"ג קמב, א. ועוד.

142. גם אצל הצמח-צדק מצינו הרחבה גדולה בתורת החסידות, אבל עיקר חידושו הוא (בספירת הדעת –) החיבור דנגלה וחסידות, ההשוואה ותיווך של עניני חסידות בדרושי אדה"ו וכו' עם תורת הנגלה כו', ואילו החידוש של אדמו"ר האמצעי הוא, התרחבות גדולה וביאור רחב בהנקודות המובאות בדרושי אדה"ו, כנראה כפועל.

143. ס' השיחות תש"ד ע' 79. הביאור בזה ע"ד הקבלה – לקוטי לוי"צ אג"ק ע' שלט.

144. פ' ראה יב, כג.

145. וכן מודגש בפועלתו על החסידים, כידוע פתגמו, כי רצונו שכאשר שני אברים נפגשים יחדיו בשוק, ידברו חסידות (ס' השיחות תש"א ע' 52),

בזה גופא "גאולה" – גאולה ופריצת גדר שלמעלה ממדידה והגבלה, המוסיפה כוחות חדשים, עד שלא בערך, לחבר עליון ותחתון (ע"ד החידוש של ביטול הגזירה בין עליונים לתחתונים במתן תורה¹⁴⁸ (של נגלה דתורה בגלוי)).

ועד ליתירה מזה – שהגאולה של יו"ד כסלו נעשית ההתחלה וההקדמה לגאולה של י"ט כסלו, "ראש השנה לחסידות"¹⁴⁹.

יז. ולהוסיף, שבכל זה ישנה הדגשה יתירה בקביעות שנה זו, כאשר ט' כסלו חל ביום השבת:

ביום השבת נמשכת הקדושה הרוחנית של עונג שבת (שלמעלה מעולם) בגשמיותו של יהודי – באכילתו, שתייתו ושינתו, על-ידי המצווה לענגו בעונג אכילה ושתיה¹⁵⁰, ושינה בשבת תענוג¹⁵¹. עד אשר הנשמה יתירה שנמשכת בשבת¹⁵² פועלת שינוי גם בטבע הנפש הבהמית¹⁵³, ועד בטבע הגוף¹⁵⁴ הגשמי¹⁵⁵, וגם בגשמיות

החיבור של רוחניות וגשמיות (הבא מכח העצמות, מרחב העצמי), שהשלימות בעבודה הרוחנית מתבטאת ו"משקה" (והשקה את פני האדמה") גם את ימיו ושנותיו הגשמיים, שגם הם המימים ושלימים ("ממלא שנותיהם .. מיום ליום").

ועל-פי-זה יש לומר גם הטעם מדוע יום זה (ט' כסלו) הוא גם ערב והכנה ליו"ד כסלו, חג הגאולה שלו (שנקבע לחג בשנה הראשונה (תקפ"ח), יום לאחרי ההסתלקות¹⁴⁷) – כיון ששלימות החיבור של שלימות עבודת הצדיק ברוחניות עם שלימות בגשמיות (בימיו ושנותיו) היא הכנה מתאימה הנותנת מיד את הכח לפעול את ענין "הגאולה" בענין "יפוצו מעינותיך חוצה" (כידוע שגאולתו של אדמו"ר האמצעי, על-דרך גאולת אדמו"ר הזקן, היא בעיקר גאולה לענין הפצת מעיינות החסידות חוצה, על מה שקודם לכן ה' קטרוג), שאפילו בערך לאופן גילוי החסידות של אדמו"ר האמצעי (באופן של "רחובות הנהר") עד למאסר והגאולה, באה גם

(148) תנחומא וראה טו. שמו"ר פ"ב, ג. ועוד.
 (149) כידוע הפתגם, שיו"ד כסלו הוא יום ההולדת של חסיד*, וי"ט כסלו הוא יום הברית (לקר"ד ח"ג תפח, ב. וראה לקו"ש ח"ג ע' 799 ואילך). וראה שיחת י"ט כסלו תש"ד (ע' 49).
 שיו"ד כסלו הוא ע"ד יום א' דחג הסוכות וי"ט כסלו הוא ע"ד שמחת תורה.
 (150) שו"ע אדה"ז אר"ח ריש הל' שבת.
 (151) סידור קול יעקב במקומו. ועוד. וראה לקו"ש ח"ב ע' 254 הערה 50.
 (152) תענית כו, ב. ועוד.
 (153) ולכן עם-הארץ אינו משקר בשבת (ירושלמי דמאי רפ"ד. וראה לקו"ש ח"ד ע' 1038 הערה 24).
 (154) וכמחז"ל שאינו דומה אור פניו של אדם בשבת כו' (ב"ר פ"א, ב. מכילתא יתרו כ, ט. וראה ג"כ שו"ע אה"ע סס"ב ס"ח).

(* ולהעיר מהשיכות לט' כסלו (ערב יו"ד כסלו). יום ההולדת של אדמו"ר האמצעי.

(מהורש"ב) נ"ע – כ' חשוך ב' ניסן, וכ"ק מו"ח אדמו"ר – י"ב תמוז יו"ד שט.
 ויש לומר, שכיון שרבותינו נשיאנו הם המשך ושלשלת אחת, ועד שהם בבחי' "מאור" (שבוה לא שייך שלשלת – ראה שיחת ש"פ ויצא, ט' כסלו תשי"א ת"מ ח"ב ע' 106), היינו שהם מציאות אחת (ובפרט שכל נשיא נקרא "ממלא מקומו" של הנשיא שלפניו, היינו שהוא ממלא כ"ל המקום והמעלה שלו, נוסף על ההוספה משלו מצד "מעלין בקודש", וגם ההוספה של עבודת כל נשיא המיוחסת לו ולדורו) – הרי השלימות באחד מהנשיאים נמשכת ככולם, אלא שבגלוי ה"ז נשיא ההוא וממנו נמשך לכולם. ע"ד הידוע בנוגע לענין ד"מצוה דהוי זהיר ב' טפ"י", שמצוה זו היא ה"שער" שע"י עולים שאר המצוות. (147) אלא שבגלל ההסתלקות לא חגגו הגאולה בשנה הראשונה ב"רעש", כידוע. אבל בשנים שלאחרי זה, חגיגת הגאולה (ביו"ד כסלו) היא בכל הרעש, ובפרט שהיא באה למחרת ט' כסלו, יום ההולדת ויום ההילולא שלו.

העולם¹⁵⁶.

כולל ובעיקר – אורו¹⁵⁸ של משיח צדקנו, אור הגאולה האמיתית והשלימה, ועד גם לגילוי פשיטות העצמות של עצמות ומהות ית', כפי שזה מתגלה בפשיטות העצמות של משיח צדקנו (שלמעלה מבחינת יחידה ומכל השמות והדרגות והשפעות כו'), ועל-ידי זה – מתגלה הדבר גם בפשיטות של כל יהודי,

והדבר היחיד שחסר הוא – שיהודי יפקח את עיניו כדבעי, ויראה איך הכל כבר מוכן לגאולה! יש כבר את ה"שולחן ערוך", יש כבר את הלוייתן ושור-הבר ויין המשומר¹⁵⁹, ויהודים כבר יושבים סביב השולחן – "שולחן אביהם"¹⁶⁰ (מלך מלכי המלכים הקב"ה), יחד עם משיח צדקנו (כפי שכתוב בספרים¹⁶¹ שבכל דור ודור ישנו א' מזרע יהודה שהוא ראוי להיות משיח"), ובדורנו נשיא דורנו כ"ק מו"ח אדמו"ר; ולאחרי ארבעים שנה מאז הסתלקות כ"ק מו"ח אדמו"ר יש כבר גם "לב לדעת ועינים לראות ואזנים לשמוע"¹⁶²;

כעת צריך רק להיות, שיפתחו את ה"לב לדעת", ויפקחו את ה"עינים לראות", ויפתחו את ה"אזנים לשמוע", ועל-דרך זה, לנצל את כל רמ"ח האברים ושס"ה הגידים הגשמיים – נוסף על לימוד התורה וקיום המצוות בכלל (רמ"ח מצוות עשה כנגד רמ"ח אברים¹⁶³ ושס"ה מצוות לא תעשה כנגד

יח. כל האמור לעיל שייך ונוגע ליהודים בכל הדורות. על-אחת-כמה – וכמה בדורנו זה ובזמננו זה – שעל-פי סימני חז"ל (במסכת סנהדרין, במדרשים ובכ"מ) עומדים כבר על סף הגאולה ממש, וכמדובר כמה פעמים לאחרונה, שלאחר הריבוי המופלג של מעשינו ועבודתינו במשך כל הדורות, ובפרט לאחר עבודתם של רבותינו נשיאינו, החל מאבות החסידות וימי גאולם (בי"ט כסלו ויו"ד כסלו) וימי הולדתם וההילולא שלהם (בט' כסלו, בכ"ד טבת וכו'), ומאז כבר עברו כמה דורות ושנים, עד לעבודתו של כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו – כבר סיימו את כל הבירורים, כולל גם הבירור של "עשו הוא אדום"¹⁵⁷, ומכל-שכן וקל-וחומר, שהרי אפילו בזמן יעקב, סבר יעקב וחשב שעשו נתברר כבר (ומצד דרגתו של יעקב אמנם כך הי'), כנ"ל, על-אחת-כמה-וכמה לאחר ריבוי העבודה מאז, הרי עשו כבר נתברר לגמרי, כפי שרואים זאת גם בהנהגה בזמן הזה (בגלות אדום) של אומות העולם המתייחסים ל"עשו הוא אדום", בדרך מלכות של חסד (והנהגה זו מתפשטת גם בעוד מדינות, כפי שראו ורואים בפרט לאחרונה) – הרי מובן, שעתה נמצאים כבר במצב בו הגוף הגשמי ואפילו גשמיות העולם כבר נתבררו ונודרכו לגמרי, והרי הם "כלי" מוכן לכל האורות והענינים הרוחניים,

(158) זח"ג לד, ב. הובא ונת' בלקוטי לוי"צ לזח"ג ע' ריש ואילך.
 (159) ראה ברכות לד, ב. ב"ב עה, א. ויק"ר פ"ג, ג. ועוד.
 (160) ברכות ג, סע"א.
 (161) פי' הברטנורא למגילת רות. וראה גם שו"ת חת"ס חו"מ (ח"ו) בסופו (סצ"ח). וראה שד"ח פאת השדה מע' האל"ף כל ע' ועוד.
 (162) תבוא כט, ג.
 (163) מכות כג, סע"ב.

(155) "כמו שהעיד ע"ז אחד מן גדולי חכמי הרופאים, שכלל שבת ויזמו יש שינוי גדול בדופק שכדי הישראל, מחמת הארת אור העונג העצמי דיחידה כו" (תורת חיים – לבעל יום ההולדת וההילולא והגאולה – ויקהל תרלב, א).
 (156) כמובן מהא ש"סמבטיון יוכיח" (סנהדרין סה, ב. ב"ר פ"א, ה), ועוד – ראה קה"י ע' שבת בתחלתו.
 (157) וישלח לו, א.

"ממלא שנותיהם מיום ליום" – שאצל כל אחד תהי' השתדלות מיוחדת לבטא את הרוחניות וה"חסידישקייט" שלו בגשמיות שלו, שבעניניו הגשמיים, ובזמן ובמקום הגשמיים שלו, יורגשו החמימות והחיות הנובעות מה"אידישקייט" שלו ומה"חסידישקייט" שלו, עד לאופן שלא יהי' ביניהם כל פירוד כלל, אלא יהיו דבר אחד ממש.

נוסף לזה – שיראו לארגן בכל מקום ומקום התועדויות חסידיות, החל בחג הגאולה של י"ד כסלו, ולדבר וללמוד שם בתורתו של בעל הגאולה, ולקבל החלטות טובות בענינים הנ"ל, כולל גם – החלטות מתאימות לקבוע התועדויות חסידיות, והתועדויות גדולות, ב"ט כסלו, חג הגאולה של אדמו"ר הזקן, ולראות לעשותן בכל מקום ומקום בכל קצווי תבל, עד אפילו בפינה נידחת – באופן שכל פינה בעולם (גשמיות העולם) בה מצויים יהודים, תהי' חדורה באור ובחום החסידי של י"ט כסלו, "ראש השנה לחסידות".

וכן גם להמשיך את ההתועדויות החסידיות במשך חודש כסלו, ובפרט בימים המיוחדים הקשורים עם תורת החסידות ודרכי החסידות, ועד גם – בסיום חודש כסלו – לערוך התועדויות במשך ימי החנוכה, וברוח זו של הארת עצמו והסביבה בנרות החנוכה, על פתח ביתו מבחוץ", ובאופן דמוסיף והולך ואור מיום ליום¹²⁸. כולל – כמנהג רבותינו נשיאינו¹⁶⁷ – לקיים מסיבות לבני הבית בימי חנוכה, ולחלק "דמי חנוכה" לבני הבית¹⁶⁸, ובפרט לילדים, לבנים ובנות. כי כאשר כל אחד מקיים מנהג זה – בפרסום המתאים –

שס"ה גידים¹⁶⁴) – ללימוד פנימיות התורה כפי שנתגלתה בתורת החסידות וקיום הוראות רבותינו נשיאינו, כולל – ללמוד בעניני הגאולה, באופן שזה יפתח את הלב והעינים והאזנים – ושיבינו, יראו וירגישו בפשטות ממש בגשמיות העולם – את הגאולה האמיתית והשלימה בפועל ממש, וללמוד תורתו של משיח (פנימיות התורה) באופן של ראי', שכל זה כבר ישנו מן המוכן, צריך רק לפקוח את העינים ואז יראו זאת!

יט. ובאותיות פשוטות בנוגע למעשה בפועל:

כיון שחיבור הנשמה וגוף, ורוחניות וגשמיות, כבר ישנם בשלימות (כנ"ל), והכל כבר מוכן לגאולה – צריך לעשות דברים שיגלו זאת בפועל ממש.

ולכל לראש בענין שהזמן גרמא – ביום ההולדת (כאשר מזלו גובר¹⁶⁵) ויום ההילולא של אדמו"ר האמצעי, להוסיף בלימוד תורתו, דוקא באופן של "רחובות הנהר" דבינה (שמחברת רוחניות וגשמיות כנ"ל בארוכה).

והלימוד בזה שייך לכל יהודי ויהודי, אנשים ונשים (כמדובר כמה פעמים שלימוד החסידות והפצת המעיינות חוצה שייכים בפשטות גם לנשי ובנות ישראל, ובפרט כשעל-ידי זה אתי מר דא מלכא משיחא).

ו"תלמוד גדול שמביא לידי מעשה"¹⁶⁶ – להביא זאת למעשה ועבודה בפועל, וללמוד מאדמו"ר האמצעי, אשר אצלו באה לידי ביטוי שלימות עבודתו בתורת החסידות בגשמיות הגוף והעולם (בזמן ומקום),

(164) זח"א קע, ב.

(165) ראה ירושלמי ר"ה פ"ג ה"ח ובקה"ע.

(166) מגילה כו, א.

(167) "היום יום" כח כסלו.

(168) ראה סה"ש תשמ"ח ח"א ע' 163. וש"נ.

ועבודתינו, יחד עם כל הרכושים הגשמיים ("כספם וזהבם אתם" 170), ביחד עם הבתי "מקדש מעט" 171, וכן הבתים הפרטיים (במילא ילכו כולם ברצונם הטוב...) – אשר נעשו חדרורים לגמרי באור החסידות וקדושת הנשמה (כנ"ל), "ושכנתי בתוכם" 172 – לארצנו הקדושה, לירושלים עיר הקודש, להר הקודש, בבית המקדש השלישי נויש לומר שהבתי מקדש מעט והבתים פרטיים שמעין מקדש מעט – מתחברים ומתדבקים 173 ל"מקדש אדני כוננו ידיך" 174, בקודש הקדשים, ששם נמצאת אבן השתי, שממנה הושתת העולם 175,

ועוד והוא העיקר – תיכף ומיד ממש.

(170) ישעי' ס, ט.

(171) ראה מגילה כט, א.

(172) תרומה כה, ח.

(173) ראה קונטרס בענין "מקדש מעט זה בית

רבינו שבבבל" (לקמן ע' 414 ואילך). וש"נ.

(174) בשלח טו, יז.

(175) יומא נד, ב.

ועוד בהוספה והרחבה על-ידי הוספה בנתינת "דמי החנוכה" בריבוי (שעל-ידי זה מתוסף בענין השמחה אצל הילדים) – מתקשרים עוד יותר (על-ידי קיום מנהג זה) עם רבותינו נשיאינו, שזה נותן תוספת כח להחדיר את תורתם, הוראותיהם, ומנהגיהם אל תוך חיי היום-יום הפרטיים.

כולל ובמיוחד – גם מנהג ישראל אשר הולך ומתפשט בזמננו זה ללמוד עניני גאולה ועניני משיח, כדי להתכונן ולהכין אחרים לגילוי של הגאולה האמיתית והשלימה, כנ"ל.

כ. ויהי רצון, שמהדיבור וקבלת החלטות טובות עתה בענינים אלו – יביא הדבר תיכף ומיד בגלוי את הגאולה האמיתית והשלימה על-ידי משיח צדקנו, לעיני בשר של כל יהודי ושל כל ישראל, ותיכף ומיד ממש הולכים כל ישראל – "ארו עם ענני שמאי" 169 – יחד עם כל מעשינו

(169) דניאל ז, יג. סנהדרין צח, א.